Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	[illegible]	Người đem đến nhà	Gởi sở Giây thép	Bắc-kỳ, Trung-kỳ và Ai-lao	Nam-kỳ, Đại-Pháp và các thuộc địa Pháp	Ngoại-quốc
Một năm	6$00	6$90	6$50	6$50	6$60	12$00
Các làng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	8.00	»
Sáu tháng	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	6.00
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	3.00
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	1.00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

DÉPÔT LÉGAL [illegible] 954

ANNONCES

Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m065 de large.

4e page:
Une seule insertion. . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . . . 0$18 le c/m

Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Năm câu vấn-đáp về cái vấn-đề bồi-thường

Mới rồi ông chủ-nhiệm hội *Newspaper Entreprise Association of America* là hội liên-hiệp của hơn 500 báo-quán Hoa-kỳ có gởi cho ông chủ-bút báo *Le Matin* một bức thư nói về những lời phao-ngôn của nước Đức và nước Anh đối với việc trú binh trong hạt sông Rhur. Trong bức thư ấy đại khái có nói: «Nước Đức với nước Anh đồng tâm với nhau mà chỉ-nghị cái thái-độ nước Pháp. Những lời chỉ-nghị ấy, có thể tóm lại năm câu, buổi sáng đọc báo nào cũng có thấy, buổi chiều cuộc hội-nghị nào cũng nghe thấy. Sau đây xin chép lấm năm câu hỏi, để quí-báo đáp lại cho.» Ông chủ-bút tiếp được năm câu hỏi ấy, bèn biên từng câu lên trên báo mà đáp lại một cách rất rõ ràng cứng-cáp. Nay xin lược dịch năm câu hỏi ấy cùng những câu đáp lại của ông chủ bút báo *Le Matin*.

CÂU HỎI THỨ NHẤT. — *Những kẻ [illegible] nước Pháp lại Hoa-kỳ nói luôn miệng rằng ấy nước Pháp đã định số bồi-thường rất cao như ngay nay (132 nghìn triệu marks or) mà chính nước Pháp cần biết trước rằng nước Đức không sao nộp được số ấy và bản tâm nước Pháp cũng cần mong cho việc nó xoay ra như thế. Có thực hay không?*

Trả lời. — Không! điều ấy không đúng. Về việc ấy những kẻ thù nghịch nước Pháp nói dối một cách rất là thô bỉ. Không phải là nước Pháp đã ấn-định cái số bồi-khoản là 132 nghìn triệu marks or. Ấy là do Đồng-minh thượng hội-đồng ấn định, mà cái quyền-lực của nước Pháp trong thượng hội-đồng ấy được có một phần chia năm, còn bốn phần chia năm là của nước Anh, nước Nhật, nước Ý, nước Bỉ. Hội-đồng ấy hội nghị ở Londres ngày 5 Mai 1921, mà xem các sách địa-dư trong thế-giới, thì sách nào cũng bảo Londres là kinh-thành nước Anh. Hội-đồng lại do một người tên là Lloyd Georges chủ tọa, mà cứ như lời báo *Whols Who* nói thì người ấy lúc bây giờ cầm quyền thủ tướng nước Anh, người ấy là một người nước Anh vậy. Sau người ấy lại có tuyên-bố tại Hạ-nghị-viện nước Anh rằng cái số 132 nghìn triệu là phải chăng, không lấy gì làm nặng.

CÂU HỎI THỨ NHÌ. — *Người Anh nói rằng nước Pháp muốn chiếm lĩnh đất Rhénanie và hạt sông Rhur. Điều ấy có đúng không? Nếu việc ấy không đúng, thì bao giờ nước Pháp rút quân ở hạt Rhénanie và hạt sông Rhur về?*

Trả lời. — Nước Pháp không chiếm lĩnh đất Rhénanie, và hạt sông Rhur. Nhưng hễ nước Đức chưa trả nợ nước Pháp, thì nước Pháp còn đóng quân ở trong đất Rhénanie, và hạt sông Rhur. Đất Rhénanie và hạt sông Rhur tức là một của bảo-lãnh cho nước Pháp bắt nước Đức phải trả nợ vậy. Khi nào nước Đức trả nợ xong, thì của bảo-lãnh ấy sẽ hoàn lại Đức ngay lập tức.

Trong năm 1871, nước Đức cũng xử-trí với nước Pháp như thế. Lúc bấy giờ tất cả thế-giới, cả nước Hoa kỳ nữa, cũng chẳng ai lấy làm lạ. Sau khi ký tờ hòa-nghị Francfort, quân lính nước Đức đóng ở trong 19 quận nước Pháp diện-tích tính ra bằng đất Pensylvanie. Mười chín quận ấy tức là của bảo-lãnh để nước Đức bắt nước Pháp trả cho nước Đức 5 nghìn triệu bồi thường của nước Pháp phải nộp cho nước Đức vậy. Đến ngày 15 Septembre còn lại một nghìn triệu, nước Pháp trả nốt, thì lính Đức đóng ở địa-hạt Pháp mới rút hết về.

CÂU HỎI THỨ BA. — *Các báo nước Anh có đăng rằng việc đóng quân trong hạt sông Rhur, là do mệnh lệnh của hội-đồng các nhà làm sắt, và các nhà đại kỹ-nghệ, vì thế-lực các nhà ấy ở nước Pháp to lắm. Việc ấy lại diễn cả sang nước Hoa kỳ nữa. Trong việc ấy có điều gì thực không?*

Trả lời. — Trong việc ấy chẳng có một lời nào là thực cả. Đại-đa số trong Nghị-viện Pháp không về đảng với hội-đồng các nhà làm sắt, và các nhà đại kỹ-nghệ. Cái thế lực to nhất ở nước Pháp bây giờ là cái thế-lực của nông-dân, vì trong Nghị-viện có từ 350 cho đến 400 chân về đảng nông-dân.

Nông-dân nước Pháp hoan-nghênh việc trú binh trong hạt sông Rhur, vì lính Đức định tâm cướp ruộng đất của họ và tàn phá ruộng nương của họ. Vậy họ cho là cái phận sự người. Đức phải đền phí khoản về việc mưu đoạt cùng là phí tổn về việc hủy hoại ấy. Nông-dân nước Pháp rất tán thành cái chánh-sách của tòa Nội-các Poincaré, vì các vị trong tòa Nội-các có những đức tính trật tự, cần mẫn, ái-quốc, và chính-trực, tức là những đặc-tính của tất cả nông dân nước Pháp xưa nay vậy.

CÂU HỎI THỨ TƯ. — *Các báo nước Anh lại nói trong số tiền hàng nghìn triệu của Nghị viện Pháp ưng chuẩn đem dùng vào việc tu phục các miền bị tàn phá, chánh-phủ Pháp đã trích một số lớn để cấp cho các nước Tiểu đồng-minh nuôi quân lính và nhất là để cấp 400 triệu cho nước Ba-lan nuôi binh-lính. Điều ấy có đúng không?*

Trả lời. — Điều ấy thực rất nhầm và rất xuẩn. Sổ sách của nước Pháp không giống như sổ sách nước Anh. Sổ sách của nước Pháp rất là phân minh mà ai cũng có thể biết được. 400 triệu tạm cấp cho nước Ba-lan không phải chỉ dùng về việc chỉnh-đốn binh gia mà thôi, nhưng lại còn dùng về việc tu-phục nền kinh-tế nữa. Mà việc ấy là do Nghị-viện Pháp đầu phiếu ưng chuẩn ngày 15 Février 1923.

CÂU HỎI THỨ NĂM. — *Còn như người ta bảo rằng nước Pháp là nước thượng võ thì trả lời làm sao? Binh-gia của Pháp đông đúc, và tinh nhuệ nhất thế-giới ngày nay, nước Pháp lại còn muốn có một đội tiềm-hải đĩnh to nhất thế giới, và không ưng-chuẩn bản giao-ước Washington.*

Trả lời. — Không có nước nào ít ưa cái chủ-nghĩa thượng võ bằng nước Pháp. Binh-gia nước Pháp ngày nay là một binh gia tinh nhuệ nhất, nhưng binh-gia ấy chỉ có một mục-đích rằng bắt nước Đức phải nộp bồi-khoản. Tuy vậy, binh-gia ấy cũng không tốn cho nước Pháp bằng binh-gia của Hoa-kỳ tốn cho nước Hoa-kỳ. Thực thế, số tiền chi về binh-gia Pháp trong năm 1922 tính có 194.498.660 hoa-viên, mà số tiền chi dùng cho binh-gia Hoa-kỳ cộng tới 325 triệu hoa viên.

Nước Pháp không muốn có một đội tiềm-hải đĩnh to làm gì, nhưng chỉ muốn có một đội tiềm hải đĩnh đủ dùng để bảo hộ các miền duyên hải và các thuộc địa mà thuộc-địa của Pháp so với thuộc-địa liệt quốc thì đứng vào bậc thứ nhì ngày nay. Tiềm hải đĩnh không phải một thứ tàu chiến đấu như tàu capital ship của Hoa-kỳ, nhưng là một thứ tàu để phòng ngữ. Xem như Pháp không đóng tàu capital ship, chỉ đóng tàu tiềm hải đĩnh thôi, thì đủ biết rằng nước Pháp không có dụng tâm về việc chiến đấu vậy.

Còn như bản giao-ước Washington nước Pháp chưa ưng chuẩn, là bởi vì ở nước Pháp cũng có những ông nghị-viên chính khách như ở Hoa-kỳ. Bọn nghị-viên ấy phần nhiều về đảng Clémenceau, nên các ông làm chậm việc ưng-chuẩn bản giao ước Washington lại, để quấy nhiễu tòa nội-các Poincaré vậy, cũng như các ông nghị-viên Hoa-kỳ không ưng chuẩn tờ hòa-nghị Versailles để quấy nhiễu cái chính-sách của quan thống-lĩnh Wilson.

Tuy vậy, một ngày kia nước Pháp sẽ ưng-chuẩn bản giao-ước Washington, chứ như tờ hòa-nghị Versailles thì Hoa-kỳ nhất định không ưng-chuẩn rồi.

N. T. C.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 13 Mai 1923

M. Freycinet tạ thế

M. de Freycinet, nguyên tổng-trưởng tòa Nội-các tạ thế.

Việc thợ mỏ đình công trong hạt sông Sarre

Thợ mỏ trong hạt sông Sarre lại làm việc.

Đám tang M. Vorowski

Đã cất đám M. Vorowski. Một người quan võ cũ nước Thụy-sĩ bị can về việc hại Vorowski bị bắt.

Việc trong hạt trú-binh

Các quan Pháp Bỉ lại đem quân đến đóng tại các mỏ than Bactrath Vitoria. Khi quân lính đến đóng ở mấy cái mỏ mới ấy, người Đức không vận máy còi như ở các xưởng Krupp.

Tin Trung-hoa

Ngày 7 Mai 1923

Hương-cảng đặc-điện

Ngày 3 vừa rồi, Điền-quân đã thu phục được Anh-đức. Thần-tặc-quân đã thu phục được Thanh-viễn. Có tin đồn rằng tại Sơn-đầu lại sắp khai chiến. Tôn đại-nguyên-soái phải thân hành ra trận địa để khao quân.

Tin Lưu-ân-Nguyên

Tài-chính tổng-trưởng Lưu-ân-Nguyên từ Bảo-định về Bắc-kinh, vào yết kiến Trương-thiệu Tăng báo cáo rằng Tào-Côn đối với hiện-thời nội các, không tất-yếu duy-trì.

Tin Ngô-bội-Phu

Ngô-bội-Phu hai lần điện cho Bắc-kinh chính-phủ xin mau [illegible] cách chức Dương-huy-Mận không cho làm bang-biện Quảng đông quân-vụ.

Công-trái

Hoa-ngân-hoàn hội-nghị, đã quyết định đòi nợ của chính-phủ. Số tiền 4 vạn của Bắc-kinh chính-phủ vay, Nhật-bản đã không thuận.

Cộng-sản chủ-nghĩa

Xích-Nga phái hơn 40 người nữ-thám đi về Trung-đông lộ tuyên-truyền cộng-sản chủ-nghĩa, và dò-thám nội-tình Trung-hoa. Bắc-kinh chính-phủ đã hạ lệnh cho quân-cảnh phải nghiêm-lệ phòng-sát.

Chúng-nghị viện

Chúng-nghị viện hội-nghị, xin điện cho Nhật-sứ để giao-thiệp về việc lính cảnh-sát Nhật-bản ẩu đả học-sinh, lại do tuế phí khấu đi 10 vạn.

Tôn-trọng quốc-hội

Tề-nhiếp-Nguyên ở Giang-tô điện cho Trương-thiệu-Tăng khuyên nên tôn-trọng quốc-hội, vì trước Trương có điện cho Tề đối với quốc-hội rất không mãn-ý.

Tham-nghị-viện

Tham-nghị-viện quyết tuyển nghị-trưởng, phần-nhiều hỏi lâu, nhưng không kết-quả.

Nghề làm mũ giang ở Java

Nghề làm mũ giang ở Java là do một người Trung-hoa ở Manille đã lâu năm đem đến. Hiện nay ở Java số người làm nghề ấy tính được 60.000 người.

Mũ Java hơn mũ Manille và mũ Panama một điều rằng rẻ hơn hai thứ mũ ấy rất nhiều. Nhưng lại phải một điều rằng khi giời làm cho sắc nó thành vàng, và rửa nước không chịu.

Trong việc làm mũ thường đàn ông vót nan, đàn-bà trẻ con đan mũ. Đan một cái mũ ít ra cũng mất hai ngày.

Người Âu-Tây ở Java phân mũ giang làm mười hạng tốt xấu hơn nhau. Người Tây thường dùng người Trung-hoa hay người Chà và đi các chợ mua mũ. Đem về sửa sang lại, phân làm hạng thứ, rồi gửi đi Âu-châu hoặc Mỹ-châu.

Mũ mua ở các chợ về, thì người ta sửa sang lại cái mép cho đều đặn, đoạn đem tẩy bằng nước pha *bisulfite de soude*, rồi đem phơi ra ngoài nắng. Đã có nhiều nhà lại dùng *eau oxygénée* để tẩy cho thực trắng, nhưng mũ trắng quá, nhập cảng các nước lại phải đóng thuế thương-chánh nặng hơn, nên họ lại phải bỏ cách ấy mà dùng cách tẩy bằng *bisulfite de soude*.

Dùng *bisulfite de soude* làm cho giang bớt vàng đi, nhưng nếu lúc người bản-xứ làm mũ có ăn hoa quả gì, mà vô ý cánh rây nước hoa quả vào, thì đến khi tẩy bằng chất *bisulfite de soude* các chỗ vết rây ấy lại nổi lên thành đen. Mũ có vết như thế, không đem xuất cảng được, phải bán lại cho người Trung-hoa ở Batavia, để họ đem nhuộm mà bán cho người bản-xứ.

Mấy năm trước buổi chiến-tranh, số mũ đem đi Âu-châu và Mỹ-châu tính được 2500 kiện, cộng được 4 triệu cái mũ. Lúc bấy giờ có một hiệu ở Tangerang mỗi tuần lễ xuất cảng tới 30.000 cái mũ.

Việc buôn mũ giang ở Java mấy năm xưa lợi lắm, nhưng sau đây số nhà buôn nhiều lên, nên không được lợi bằng trước. Số hiệu buôn nhiều lên, thì thợ thuyền lại được lời. Và những nhà buôn Âu-tây khéo tìm được chỗ tiêu-thụ, mũ làm vẫn không đủ bán, nên giá mũ cao lên nhiều.

Người ta nói rằng mũ giang ở Bắc-kỳ lúc khởi đầu đan lại đan vuông như là mũ Manille, cho nên trông không đẹp bằng mũ Java lúc mới khởi đầu thường đan tròn. Và mũ Bắc kỳ lại là mũ đơn cho nên không được cứng bằng mũ Java là mũ kép. người ta lại cho mũ Bắc-kỳ nan chẻ dầy quá.

Song cứ như lời M. Crévost là chủ nhiệm viện thương-mại Hanoi thì mũ kép ở Bắc kỳ cũng đan giống như mũ Java, lúc khởi đầu đan cũng đan tròn, chứ không đan vuông như mũ Manille.

(Lược dịch báo Moniteur d'Indochine)

Chủ nghĩa tự nhiên

Nhà truyền-bá cái chủ-nghĩa tự-nhiên là Edmont Corval chân-nhân đã tới Hà-nội ngày hôm qua. Đối với tin ấy mà ta có hai phần quan-niệm. Một là cái quan-niệm đối với chủ-nghĩa tự nhiên. Hai là cái quan-niệm đối với E Corval chân-nhân vậy.

Chủ-nghĩa tự nhiên là thế nào? chủ-nghĩa tự nhiên là muốn cho người đời ai cũng theo cách tự nhiên mà sống, nghĩa là ăn ở lại như người thái-cổ, thuận cái lẽ tự nhiên của tạo-hóa, mà không theo những thói ngụy sức của người đời. Người đời càng ngụy sức mà càng mất hết thiên-chân, thiên-chân đã mất rồi mà thọ-mệnh càng sức đoản, tâm-cơ càng khôn mà não-cân càng kém, nhu-yếu càng lắm mà khổ não càng nhiều, bề ngoài càng trang-hoàng đẹp đẽ bao nhiêu, thì trong lại hiện ra cái cảnh-tượng tồi vụng đau ngầm chừng ấy. Dù kẻ làm việc bằng trí-khôn, dù người làm ăn bằng sức-lực, càng tiến-hóa thì đời người càng ngắn, càng văn-minh thì năng lực càng suy, cái lo nhân-loại duyệt-vong sẽ từ con đường tiến-hóa cạnh-tranh mà phát-khởi, muốn cho khỏi cái lo ấy thì có một cái chủ-nghĩa cực-đoan trái lại với chủ-nghĩa tiến-hóa là cái chủ-nghĩa tự nhiên. Người ta nếu theo cái chủ-nghĩa tự nhiên thì tư-tưởng ít mà tâm trí nhàn, nhu-dụng vừa mà lao-lực đỡ. Không thịt cá rượu chè mà bệnh tật cũng giảm bớt, không áo ô giầy dép mà sức lực càng khỏe thêm. Ví như một cái cây, người theo chủ-nghĩa tự nhiên, là cái cây mọc tự nhiên ở trong rừng, mà người kiêu sức cơ-quyền, tức là cái cây uốn lá tỉa cành trồng chơi trong chậu.

Cách sinh-hoạt đơn-sơ, bao giờ cũng được tự tại tự do, không nhọc mình lắm, không rầu bụng nghĩ, làm gì chẳng được sống hết tuổi già. Chứ như cách sinh-hoạt của loài người mình bây giờ, của khó người khôn, vòng danh khóa lợi, bể doanh hoàn ba chìm bảy nổi, lối sinh-nhai trăm nẻo nghìn đường, đã đem chân vào chỗ cạnh-tranh, sao cho khỏi sạm mặt phong trần, chồn chân sỏi cát, làm hết ngày, nghĩ vắt rẻ, vì thế mà trác-táng càng nhiều, lại những điều văn sức phiền phức bộn bề, đủ quấy rối con người cho ra thân bình dịch. Người khôn chóng chết! làm gì cho khỏi nỗi yểu chiết thương tàn. Vậy nay muốn kiếm cái tệ đó đi, cần lại phải hồi thuần phản phác. Đem cái cây đương chèn chụa khẳng khiu ở trong chậu mà giồng vào quãng rừng sâu đất rộng, may ra khỏi đến điều tuyệt chủng thương-sinh. Cái chủ-nghĩa tự nhiên đó chẳng phải chỉ là lập dị mà thôi, người bàn tiến-hóa, ta muốn hồi thuần, người muốn văn-minh, ta tầm phác lậu, «người ta ở đời chẳng có gì cũng nên có cái khác với thiên-hạ» chủ nghĩa tự nhiên nếu xét kỹ thì cái lý rất hay. Và chăng nếu chướng mắt trái tai, thì giả nửa dân nước Ấn-độ kia, sao đã chịu ăn ở theo chủ-nghĩa ấy. Vậy cái cảm tưởng ta đối với cái chủ nghĩa tự nhiên đó là thương tâm cho nhân-loại, mà ái ngại cho người mình, không phải là ta muốn cho nhân-loại thoái hóa cùng quốc-dân ta theo cả cái chủ-nghĩa tự-nhiên đâu! Ta chỉ muốn rằng nhân-loại nên trông rõ cái gương tiền duyệt tương-lai mà quốc-dân ta hiện nay cái văn-minh tinh-thần thì ít, cái văn-minh vật-chất thì đổ xô nhau vào, tưởng cũng nên bớt bớt những cách táng dục thương-sinh, ăn liều chơi dại, để cho đỡ thương tàn cái thân xác, cho nó được sống theo lẽ tự nhiên, để bảo-tồn cái nòi giống tiên rồng, ở mảnh đất Lạc Hồng cố-quốc.

Còn cái cảm-tưởng ta đối với E. Corval chân-nhân thì sao? Ta đối với E. Corval chân-nhân, mà ta biết được tư-cách một người cao-thượng. Con người cao thượng như thế thì dù cái chủ nghĩa của chân-nhân thế nào nữa, ta cũng không nên nhẹ miệng mà phẩm bình.

Ôi! con người ở đời này, ai chẳng muốn nhà giàu, ai chẳng muốn thân sướng, ai chẳng muốn ăn ngon mặc đẹp, ai không vào khóa lợi dàm danh. Thế mà lấy một thân mình đã nói ra lời, thì quyết thực hành lời nói, thảo y, mộc thực, chân bỏ đầu trần, đi chẳng ngựa xe, mặc không gấm vóc, cất thân đi phiêu lưu liệt-quốc, mang đem cái ý kiến của mình đã đề xướng mà cứu cho nhân-loại cái nạn duyệt vong. Cái hoài bão của chân-nhân đã to, mà phần thao thủ của chân-nhân cũng vững, việc to toan mọn, trời rộng đất dài, thế mà đã có cái ý kiến hay, tất phải trông một đạo đốc một lòng để thực hành cho kỳ được. Chẳng phải là một con người cao thượng lắm sao. Giá phải người mình, thì y phục thế đã sợ người ta cười, ăn uống thế đã sợ thân mình khổ, đi xa thế đã sợ mòn chân gầy gối, làm việc ấy đã sợ lực nồng công tai, Chỉ khi thế đã cho là chỉ khi lo giời đổ, hoài bão thế đã cho là hoài bão sợ đất tan! Vì những tình cần thả ấy mà đã sinh ra bao nhiêu cái nhược điểm cho người mình: Nước độc ma thiêng, xa xôi ngại bước, vàng đeo ngọc dát, ăn mặc đua đòi, không biết lo xa tính trước, không hay sáng kiến cầu tân, thậm cho đến nỗi ở chẳng như lời, miệng đọc ca tay gảy đàn lỗi. Ta cổ động quốc dân dùng nội hóa, mà ta vẫn sa-tây đoạn tân; chê tàn thuốc bắc, ta khuyến khích mọi người nên theo đạo đức mà ta vẫn lừa thầy phản bạn, hại dưới dối trên. Ta vẫn có câu nghĩa vụ công tâm ở cửa miệng đầu lưỡi ta mà ta vẫn theo đuổi hư-danh, mưu đồ tư lợi. Dân khi vì đó mà dần suy, nhân tâm vì thế mà phù bạc, địa-lợi vì đó mà mở không rộng, công thương vì đó mà làm chẳng nên. Rồi ra cái hư-danh cận lợi hão huyền, nó cứ giắt biết bao nhiêu người vào trong chỗ túy sinh mộng tử!

6 TRUNG BẮC TÂN VĂN

Nói cho phải, người mình, dù không theo cái chủ nghĩa tự nhiên nữa, thì cũng nên có cái tính thực thà quả quyết để mà làm mọi việc, để mà ở cùng nhau, dù chẳng được, ai cũng

xong, thì ông chắc rằng nay mai người bị bắt được tha. Ông có nói không cần đến quân lính ngoại-quốc, nhưng các chánh-phủ Liệt-quốc yêu cầu chánh-phủ Trung-hoa phải tìm cách

VIỆC HANOI

nhưng cũng còn lắm điều bất tiện, vì rằng nó hóa ra một việc riêng, không thành được một việc công đại loạt cho cả nước ai cũng theo. Nay Nghị-

Ngạch Học-chính. — Cái hạn nghỉ phép một tháng của M. Ng-hữu-Quý giáo-học hạng tám thì nay đổi làm nghỉ dưỡng bệnh hai tháng, tháng thứ nhất

VIỆC BẮC-KỲ

Do vậy, chúng tôi xin thông báo cho quý khách hàng biết rằng: Chúng tôi không có đại lý nào ở Hà-nội cả.

Giá bạc. — Kể từ ngày 17 Mai 1923, giá bạc ở kho Nhà nước định là 3 f. 00

Thị-giá quốc-tế. — Ngày 17 Mai 1923 : 57-57 3/8 — 57 1/8
Ngày 18 Mai 1923 : 57-57 3/8 — 57 1/8
01,75 — 5-7. 1915-1916 75 35 — 5-.
1920 89 25. — 6-. 1920 91 25.

Tin tàu. — Tàu *Hanoi* mang thư đi Hongkong qua Pakhoi, Hoi-hao và Quangtchéouwan đến ngày 20 Mai hồi 17 giờ ở Haiphong sẽ khởi hành.

Thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe-hỏa thứ nhất 6 giờ 20 ngày hôm ấy.

Tàu *Affon* khởi hành ở Saigon đi Tourane, và Haiphong ngày 17 Mai, hồi 4 giờ sáng.

Quan Toàn-quyền tới Huế. — Quan Toàn quyền cùng với Baudoin phụ-nhân đã tới Huế chiều hôm qua khi 5 giờ. Ngài ở lại đó ngày hôm nay.

Đông pháp kinh-tế cục tại Paris. — Báo *Courrier d'Haiphong* ngày hôm nay có đăng rằng :

« Báo *Economiste Colonial* có báo rằng quan Thống-sứ Garnier hiện đang giữ cái trong-trách quản trị các công việc của Đông pháp kinh-tế cục (agence économique de l'I dochine) nghe đâu đã xin từ chức vì sức yếu.

Người ta lại nói rằng nếu sự ấy có thật thì sẽ bổ một vị quan to trong văn phòng quan Thượng-thư hoặc là quan Khâm sứ Pasquier đến thay quan Garnier. »

Giờ mùa hạ. — Trong mục điện-báo gửy hôm nay có nói rằng Thừa-dân nghị-viện đã ưng chuẩn việc đặt giờ mùa hạ. Vậy đặt giờ mùa hạ là thế nào ? Đặt giờ mùa hạ là mỗi năm cứ vào khoảng cuối Avril cho đến đầu tháng Novembre thì các đồng hồ công đều vặn nhanh lên một giờ đồng hồ, như vậy thì các công sở, các tư điện bỏ sáng mở cửa và buổi chiều đóng cửa sớm hơn được một giờ. Các hồa-xa luân thuyền cũng chạy sớm hơn một giờ. Đặt riêng một giờ mùa hạ như thế được lợi nhiều đường. Không những là người ta buổi sáng đặt ra ngoài sớm buổi chiều nghỉ việc sớm, nhất là những người làm thợ làm giấy, rất là bổ ích cho sức khỏe, tiện lợi cho công việc làm ăn, nhưng lại còn lợi cho nền kinh-tế trong nước nhiều lắm vì người ta lợi dụng thêm được thì giờ về ban ngày, những tiền làm việc đã có mặt giới soi sáng, không phải đốt dầu tắp điện vật liệu tiêu thụ trong nước đỡ tổn không biết. bao mà kể.

Việc đặt giờ mùa hạ này bên Pháp bàn đi bàn lại đã năm sáu năm rồi, đến năm nay Nghị-viện mới ưng chuẩn. Trong tháng trước đây, cái vấn-đề ấy Nghị-viện chưa giải quyết xong quan công-tác bộ thượng thư Le Troequer đã có bàn tạm đổi giờ ấy tại các nhà khách sạn, đổi giờ đi tại các hỏa-xa luân-thuyền, đổi giờ làm việc các công-sở, các nhà buu-điện đều định sớm lên một mấy giờ từ ngày 28 Avril đến ngày 3 Novembre. Việc cải lương ấy gọi là theo giờ Strasbourg kể ra cũng có lợi, song chưa chắc đã được mọi việc đều hợp cả, vì việc vận động hồ sơm lên thành ra một việc công cộng to nhà quê đến kẻ chợ ai cũng phải theo, vậy thực là một việc cải lương có quan hệ rất lớn cho sự sinh-hoạt cho nền kinh tế trong nước vậy

Kỳ thi Cao-đẳng tiểu-học Tây — Hội-đồng đem chấm xong các bài trong kỳ thi bằng Cao-đẳng tiểu-học Tây (A. E. P. S.) có 12 chiều mai mới biết tin.

Trong kỳ thi vấn đáp Tây này, người Nam thi nhiều lắm, cũng như mọi năm, những người đỗ thì phần nhiều là học-sinh trường Bảo-hộ cả.

Phòng khám bệnh

của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hôm (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con.

ĐT 3502

Thi bằng thành-chung Pháp-Việt — Đến ngày 4 Juin sẽ mở kỳ thi bằng thành-chung Pháp-Việt tại Hanoi. Hội-đồng sát hạch có M. Brachet, giáo-sư trường Trung-học Tây ở Hanoi làm chánh hội-đồng : M Pujarnicle, đốc-học trường Nam Sư-phạm phó hội-đồng ; MM. Lescanne, phó chủ-sự ngạch cai-trị ; Allemand, biện tập ngạch cai-trị ; Boudet, chánh sở Lưu trữ công-văn ; La-trung-Ngọc, tổng-đốc tòa Thượng-thẩm Hanoi ; Héroüz đốc - học trường Kỹ-nghệ ; Mme Brachet, giáo-học bậc trung-học ; MM Thomas giáo học bậc trung học, Lomberger, đốc-học trường Bảo-hộ ; Saralin, Patelot, Freydier de Rozario, Drouin, giáo-học bậc trung-học ; Mme Latastre, Landolfini, Mme Maumus, giáo học trường Trung-học, M. Leloup, Olivieri, giáo học bậc đệ nhất cấp ; Mlle Sandre, giáo-học trường Nam sư-phạm. Mme Rous, giáo-học trường Nữ sư-phạm ; M. Laoï, giáo sư bậc đệ nhất cấp ; Mme Trousseau, giáo-học trường Nữ sư-phạm ; MM. Bùi-Kỷ giáo-học trường Cao-đẳng sư-phạm. Đỗ-đình Nghiêm, giáo-học trường Thực-hành ; Đào-trọng-Than, giáo-học trường Bảo-hộ làm hội-viên.

Hà-đông đã có giấy nói. — Lâu nay ở Hanoi vẫn có giấy nói mắc vào Hà-đông, nhưng ở trong ấy thì chỉ riêng tòa Sứ là có giấy nói mà thôi, còn các sở khác và các tư gia không làm có bốt. Nay sở Điện bác Hà-đông đã có mấy nơi cho công chúng dùng rồi. Những giờ được dùng giấy nói cũng y như những giờ làm việc ở sở Điện báo hằng ngày.

Thăng thưởng về dịp 14 Juillet. — Quan Thống-sứ đã thông-tư cho các quan cai-trị đầu tỉnh và các quan chủ sự các sở nào làm sổ thăng thưởng cho các viên chức thuộc quyền các ngài về dịp 14 Juillet ngày tây bây giờ.

Tin sau cùng

Paris ngày 16 Mai 1923

Nhật với Đức

Trong bức thư của Nhật trả lời lại nước Đức có nói rằ g các điều khoản của nước Đức khôi nghị không đủ. Đức nên lo toan xử trí cho cái tranh đoan ngày nay dễ đường giải quyết.

Giờ mùa hạ

Thủ dân nghị viện đã ưng chuẩn việc đặt giờ mùa hạ.

Vở sự gian trá

M. Massol can về việc vở sự gian trá ở Saigon đã phải bắt.

Tin Nam-kỳ

Một người mật-thám An-nam bị hại

Một người mật-thám tà tên là Huỳnh-văn-Say đi bắt cướp bị tên cướp lấy súng lục bắn phải mang tai chết ngay. Sáng thứ bảy vừa rồi là 14 Mai đã bắt được thằng cướp ấy tên nó là Yên, tâm lính cảnh-sát cũ vì ăn tiền mà phải cách chức.

Sáng hôm 15 Mai nói 8 giờ đi cất đám tại Bình-tây rất trọng-thể ai cũng thương người ấy vì làm trọn bổn-phận mình mà bị tạn.

Linh-cữu đưa về tổng tại Bến-tre.

Y-khoa bác-sĩ Sarraillé

5, Phố Thợ-nhuộm. — Giây nói số 396

Xét nghiệm thán mê, đờm rãi, phân, nước tiểu, bằng kính hiển-vi.

Chữa bệnh ho lao, bệnh giang-mai, bệnh dái.

Bệnh đau lợ đậy, đau rượt.

Bệnh đàn bà.

Mới được tiếng An-nam, không phải đàng thông-ngôn.

Ngày nào cũng xem bệnh từ 9 giờ 30 sáng đến 12 giờ trưa. Có đến thăm tận nhà.

2056

Việc giặc Trung-hoa cướp hỏa-xa Tiêntsin Pukow

Người ngoại-quốc bị bắt

Về việc giặc cướp đường hỏa-xa Tientsin Pukow nay tiếp được thêm những tin tức sau này :

Hành-khách hạng nhất : có ba người Trung-hoa, thì một người giặc đã thả, còn hai người không có tin tức gì cả ; 36 người ngoại-quốc, thì 10 người trốn được 7 người bị bắt đã được thả, còn 18 người không có tin tức gì. Trong số ấy có một người Anh bị giết. Không có người Pháp nào cả.

Hành khách hạng nhì : 10 người trốn được, 6 người được thả, còn những người khác không có tin tức gì.

Hành-khách hạng ba : Trong 20 người, 14 người bị bắt. Trong những người bị bắt, có các quan võ trong binh gia Hoa kỳ, R. A. Pioger R. A. Acu, hai cậu bé con, Mas Lucy Alderson D. Rockefeller Junior, bà Lucy Nolidden, và một người dẫy-tớ gái.

Mme Schomberg vào dưỡng bệnh ở nhà thương Tsinanfu một ngày, có nó rằng bọn giặc đãi người bị bắt cũng khá tử tế, nhưng đàn bà phải đi bộ lâu lắm. Khi đi tới chân một cái đồi, thì bọn giặc tha cho có ta về để báo tin rằng phải đem tiền chuộc thì những người bị bắt mới được tha. Đàn bà ban đêm phải chịu rét mướt, muỗi đêm phải ngủ ở chỗ lộ-thiên. Nhiều người không có giầy và mặt ít quần áo. Mas Nolidde phải mượn một cái áo của một người đàn bà Trung-hoa trong một làng ở gần đây.

Chánh-phủ Trung-hoa công-bố rằng hiện nay đã rõ tinh mọi việc để thi-hành những điều của bọn giặc thỉnh-cầu, ngõa là cho tiền chuộc và tha tội cho bọn ấy, miễn là chúng phải tha ngay những người bị bắt. J. B. Powell nằn trước đã bênh vực nước Trung-hoa tại cuộc nội-nghị Washington cũng bị bắt. Lại còn ba người Hoa kỳ ở Manchu, và hai người đàn bà không rõ về nước nào.

J. B. Powell bị bắt có viết thư về nói nếu rủi quân tỉnh đuổi giặc về thì những người bị bắt mới được thả, không có thì bị hại mất.

Lại có tin rằng Pioger bị thương. Bà, bà con trẻ và các nhà truyền-giáo đã đến ở Yinnaien thuộc về hạt của quân giặc.

Mas Aldrich, Miss Mcfadden, và Miss Schomberg vào nhà thương dưỡng bệnh hai ngày rồi lại đi thẳng đến Bắc kinh.

Việc giải thoát

Sanghai. Viên đại-sứ Hoa kỳ Schurman tới Shanghai ngày 11 Mai. Ông tự đi xét cái địa-thế của giặc và tay mà hoan-nghênh cái chủ-ý cần có.

— Không phải là tôi có tờ chức đâu, tôi cất bỏ đó thôi, phu-nhân ạ.

Thánh Rê-my phu-nhân bèn mở mà hỏi rằng :

— Vào nhà dân hay nhà quan thế ?

Mông-ta-lê đáp :

— Phu-nhân ơi, phu-nhân phải nên biết rằng tôi đây không phải là người chịu luồn cúi chỗ quan dân, để luồn thì luồn cửa tiền cửa hậu, chứ không luồn bờ rậu chó chui ; tôi không như phu nhân mà chịu nấp xó ở cái cung-điện lỗi-lạn này, tôi sẽ ở một nơi cung-điện cũng gần bằng hoàng cung vậy.

Thánh Rê-my phu-nhân cố cười gắn mà rằng :

— Ái ! Ái một chỗ hoàng-cung. Một chỗ hoàng cung ! Cô em ơi, cô em nghĩ thế nào thế ?

Phu-nhân nói vậy rồi quay lại nhìn Va-li-ê tiểu-thư, phu-nhân cố ý muốn giết cả tiểu-thư vào để công kích Mông-ta-lê. Nhưng mà tiểu-thư đã không vâng theo ý mẹ, lại giương cặp mắt phượng mà nhìn mẹ, rồi lại nhìn Mông-ta-lê dường như có ý muốn cầu hòa vậy.

Mông-ta-lê tiểu thư đáp :

— Tôi có nói là Hoàng-cung đâu, bởi vì An-riết Anh-quốc công-chúa sắp lấm vợ Đức-ông Hoàng-đệ, công-chúa chưa phải là Hoàng-hậu. Tôi nói gần bằng Hoàng-cung, là chỉnh phải đấy chứ, vì công chúa sẽ là em dâu của Hoàng-thượng vậy.

Sét đánh ngay vào thánh Ba-lea cũng không làm cho Thánh Rê-my phu-nhân tâm thần rối loạn bằng cái câu nói cuối cùng của Mông-ta-lê Tiểu-thư nói lúc bấy giờ.

Phu-nhân ấp úng hỏi :

— Sao cô lại nói đến An-ri-ét công-chúa ?

— Tôi nói là tôi nói rằng tôi sắp đi phá đám cho công chúa.

Thánh Rê-my phu-nhân thì vì thất vọng, Va-li-ê tiểu-thư thì vì mừng lòng mà hai người cùng đồng thanh reo lên rằng :

— Ồ ! phá đám !

— Thưa phu-nhân, vâng, đi phá đám ạ.

Phu-nhân bỗng cái đầu xuống, dường như bị một cái búa đánh vào trán vậy. Tây vậy song phu-nhân lại ngẩng ngay lên để nêm một viên đạn cuối cùng nữa sang bên địch thủ. Phu-nhân nói :

— Ồ ! Nhưng câu bùa trước như thế có thiên-chi, thương khi mình vẫn khắp-khởi mừng thầm, nộng lòng chờ đợi, rồi rực lại đến khi phải giữ lời hứa ấy, thì hành lời hứa ấy, bấy giờ mới ngã ngửa ra thấy những cái thanh-thế mình trông đợi bấy nay thành ra tan như khói cả.

— Ồ ! Thưa Phu-nhân, cái thanh thế của người bảo hộ tại đối với tôi thì thật là chẳng-chẳn. Lời bùa như đanh đóng cột vậy.

— Người bảo-hộ nào mà thẳng thế thế ? Tôi muốn hỏi có cho tôi biết tên có được không, hay là phải giữ kín ?

— Ồ ! Nhờ trời không việc chi mà phải giữ kín, người ấy chính là công-tử đấy.

Mông-ta-lê vừa nói vừa trỏ Ma-li-cốc, suốt trong lễn-kịch ấy, Ma-li-cốc vẫn kiên gan giữ được cái mặt lạnh và cái thân phận được cười của mình.

Thánh Rê-my phu-nhân cười ngất cười ngặc, rồi nói :

— Công-tử là người bảo hộ cho cô Cái người mà thẳng thế danh-giá, lời nói như đanh đóng cột ấy chính là cậu Ma-li-cốc đấy ư ?

Ma-li-cốc cúi vái.

Còn Mông-ta-lê thì không trả lời, chỉ lôi cái bằng ở trong túi áo ra, đưa cho Rê-my phu-nhân xem mà rằng :

— Bằng cấp đây này.

Thế là êm cả mọi chuyện, phu-nhân vừa trông qua tờ giấy, liền chắp hai tay lại làm một, trên mặt có cái vẻ tức tối ngã lòng, không thể nói sao cho xiết được, phải ngồi ngay xuống mới khỏi chết ngất ngay đi. Mông-ta-lê không rõ thừa thắng kẻ thế đã thua rồi thì thôi, không rõ đánh đuổi cho kỳ cùng, nhất là thấy kẻ thù lại là mẹ người bạn gần mình, vậy nên nàng thẳng trận đấy, mà nàng cũng không lạm-dụng cái quyền của kẻ thắng.

Ma-li-cốc thì không có lượng bằng nàng. Chàng ngồi trên ghế bắt chân chữ-ngũ, làm ra cái bộ ta đây kẻ cả, lại vừa ngâm người ra một cách rất là sướng sã ; hai gót đồng hồ vẫn trước đây, mà nằm ngồi như thế thì không khéo đến gãy đập vào đầu.

Thánh Rê-my phu-nhân vẫn còn chưa chịu tin hẳn, lại nói :

— Phu-nhân lịch bộ công-chúa !

— Thưa phu-nhân, vâng, mà công-tử nhờ cậy sự bảo-hộ của qui công-tử đấy vậy.

Mụ đầu-lu lại nói :

— Không thể nào tin được ! Không thể nào mà tin được, cô phải không, Lơ-y ?

Nhưng nàng Lê-y không trả lời, nàng cái đầu nghỉ ngơi, hầu như có dáng buồn rầu ; nàng để tay lên trán mà thở dài.

Thốt nhiên thánh Rê-my phu-nhân lại nói :

— Công-tử ơi, vậy thế chẳng hay công-tử làm thế nào mà được cái chức Ý ?

— Tôi xin được, thưa phu-nhân.

— Xin ai thế ?

— Xin một người bạn của tôi.

— Thế ra công-tử cũng có lắm bạn giỏi ở trong triều nên mới giáp công tử được quyền thế như thế chứ ?

— Có lẽ cũng có.

Phương-danh những ông bạn ấy, có thể cho biết được chăng ?

— Tôi có nói là tôi có nhiều bạn đâu, thưa phu-nhân. Tôi nói rằng một người bạn mà.

— Thế người bạn ấy tên gọi là gì ?

— Chà ! Chà ! Thưa phu-nhân. Nhân tâm ai chẳng vậy. Khi có được người bạn thiết thế như người bạn của tôi, ai lại có chịu đem phơi ra giữa trời để cho thiên-hạ ước mắt.

— Công-tử không nói tên người bạn ấy ra cũng là phải lắm. Vì giá thiết người nó cũng khí khó nói thật.

Mông-ta-lê tiểu-thư nói :

— Ấn là phải nói chi nhiều. Dẫu cho không có người bạn ấy nữa cũng cuồng sao. Có đạo bằng cấp này đây là đủ, việc gì còn phải nói lôi thôi.

(*Còn nữa*)

CYCLISTES !
Voulez-vous une machine Robuste Légère

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Cuộc phi ngựa. — Đến ngày chủ-nhật 20 Mai sẽ có cuộc phi ngựa tại Chương-trình như sau này :

Giải Mgosotis :
chạy 1400 mètres

Tên chàng ngựa :	*Tên ngựa :*
Bac	Dents d'or
Ng-huy-Hợi	Azur
Q.-L.-Thanh	Tortue
Bảo-Giang	Victorieux
Linessier	Dédé
R. B.	Pyrrhus
Ng-văn Nhân	Fifi
Bleue	Vĩnh-yên II
Roché	Espoir
Cyrnos	Đang-đang

Giải Denis Frères :
chạy 2000 mètres

T.-A.-B.	Phi yến
T. D Tư	Sidi
Lê-đình-Tiến	Long-mã
R B	Phidias
B & Long	Picador
Cyrnos	Pasha

Giải Messageries Maritimes :
chạy 2800 mètres

R. B.	Phidias
—	Coco
Bleue	Hồng-triều
Roché	Hégésin
Cyrnos	Nam-kin

Giấy nói đi Vương bi và Mao-khê — Kể từ ngày 15 Mai trở đi ở Vương bi và Mao-khê lại có giấy nói mắc đến Haiphong và các tỉnh cho công chúng dùng. Những giờ dùng giấy nói ở sở Điện-báo thì cũng cùng một giờ với giờ làm việc.

Truyền đi các nơi, giá tiền trong 3 phút thuyền hỏi sau này :

Vương-bi, Mao-khê, Haiphong Đồ sơn truyền lẫn cho nhau	0p.20
Từ Vương bi hay Mao khê đi Hải-dương	0 20
Từ Vương-bi hay Mao-khê đi Hanoi	0 20
Từ Vương-bi hay Mao-khê đi Nam-định	0 20
Từ Vương-bi hay Mao-khê đi Vĩnh-yên	0 35
Từ Vương-bi hay Mao-khê đi Tam-đảo	0 35

Việc đổ rác ở ngoại châu — Đổ một nắm may ở ngoại-châu đã có xe rác đi đổ rác cho dân cư, thế mà vẫn thấy nhiều người còn phải đem rác đổ bậy ra hồ rượng hay vệ đường, thì thực họ không còn biết chút vệ-sinh là gì cả. Song xét cho kỹ thì lỗi ấy chẳng phải ai họ làm bậy đâu, mà là lỗi ở mấy thầy quyền khố-xanh đi coi nhà phu kéo xe rác vậy. Cái xe rác do mấy người nhà-phu kéo nghênh ngang ở đâu ra không ; ở, cứ lệ từ sáu giờ rưỡi, sáng đã thấy kéo từ cửa đồn khố xanh xuống, thì chỉ hai bên nhà tây và mấy gian nhà tà ở gần đấy được đổ rác vào xe mà thôi, còn khắp đấy trở xuống cái xe cứ từ từ đi thẳng thỉnh thoảng mới đổ lại đổ hốt rác ở đường, còn hai bên hàng phố có để thùng rác nào ở cửa lại phải mang vào, chứ ít khi nhà-phu họ đổ cho vậy. Như thế thì có xe rác cũng như không và chỉ khổ cho những nhà ở

(Xem tiếp tin thứ ba mới thôi đoạn)

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-lu-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : PHẠM-HỒI-CHÂU

Légère Elégante Garantie?

La bicyclette J. B. LOUVET, entièrement soudée à l'autogène. Roulements rectifiés, vous offre tous ces avantages.

EN VENTE CHEZ :
ANSTETT & Cie
Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG

NGUYỄN HỮU-THANG & BÙI BÌNH BẠT
45, Bd Boudard de Lagrée,
HANOI

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có hát tế tâm giờ sáng.

Rượu bổ-đào:
TONIQUE TONKINOIS
Có từ chứng-chỉ ban khen của HOANG-THƯỢNG

Theo bình tự nhiên ai ra đây, cũng không nhất có ngày thứ thuốc sẽ những bình là bán trong-con cho tốt con và người có lợi khôn thì không ai có thể tin được!

Xin cem-xét và so-sánh chớ lại kẻo nhầm to!!!

Ngày nắng 7 tháng năm, niên-hiệu Khải-định thứ bảy, tòa Nội-các phong lời chúa phê rằng :

Chữa nay dùi được phẩm của MONTÈS tại đây, có chế nên một thứ rượu bổ để ích ung ngự dùng qua rất hay, dùng nên gia thường, trước lúc phê thị phê cho gửi được phẩm chế-ông để tỏ thanh-giá.

Khâm thử.

礙	批	有	寫
製	製	效	表
極	極	驗	著
三	三	神	神
內	內	滋	弧
五	五	補	頂
月	月	河	河
初	初	車	車
七	七	房	用
日	日	貴	貴
內	內	顏	顏
示	示	病	病
鑒	鑒	許	許
閱	閱	藥	藥

« Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả! Xưa nay chưa có ai dã dùng mà chê được! *Giá bán rất rẻ: 2$25 một chai lớn; từ sáu chai giờ lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kể những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS
54, Phố Tràng-tiền, 54
HANOI

Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.

Savon Cadum
Để rửa mặc và tắm.

Savon thường làm hoặc nhiều muối, hoặc dầu mỡ không được trung sạch cũng nhiều món độc khắc làm cho nước da mất sự mịnh của nó.

Muốn biết savon tốt hay là xấu thì lấy chân lưỡi mà thử nó. Nếu nó chắc cũng làm cháo lưỡi nồng, thì savon đó làm nhiều muối, chẳng nó phải làm dầy nước da.

Savon Cadum bào chế một cách kỹ lưỡng và trong sạch; chẳng những là nó làm cho nước da trở nên mịnh, mà lại làm cho tỉ chơn long được khoẻ khoắn.

Trong mình ta đều có tỉ theo chơn long, nếu những tỉ ấy bị bọ-bẩm bịch lại, thì nó mọc ra u, nhu cùng mình.

Bọt và nước Savon Cadum thấm vào chơn long, rửa đỗ nhơ-nhớp mà làm cho cái da của ta được khoẻ khoắn và mình luôn luôn.

Dùng Savon Cadum lấy làm lịch kiếm, gì người ta dùng nó không bỏ cho nào, mà lại lấy làng hết cục savon thường.

Giá mỗi cục Savon Cadum là hai quang.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí khách xem báo thấy vô-tuyến-điện của bản-hiệu, nên khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy quí vị nào tới xin các ngài tỉ tay đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhớ kỹ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phủ Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Ed. MONTÈS
54 Rue Paul Bert, Hanoi

Công-ty điện-khí Đông-pháp

Cây cối ở gần các giây cái dẫn điện vào các nhà xin cành không được cần tàn, gây nên lắm sự bất tiện nhu trong những lúc có cơn dông làm cho cháy cầu chì hay đứt giây điện nhu trong cơn dông ngày 16 mới rồi, mà trong lúc ấy đến khi sửa lại đường điện, ngộ ai vô ý đụng phải giây điện có thể gây nên lắm sự rủi-ro.

Vậy ông Chánh Giám-đốc công-ty điện-khí xin có lời công-bố mọi lẽ để các nhà mua điện biết.

Từ các ngài nhà nào ngày cây cối, khiến cho giây điện cho đến cành cây phải cách ít ra là một thước.

Các ngài mua điện muốn nhờ Công-ty làm giùm việc ấy cũng được

Hàng mới — Giá cực rẻ!

Bản-hiệu vừa nhận được nhiều thứ satin, faille, cachemire, kim-ngân-đoàn Mông-tự cung nhiều thứ vóc nhiều thật tốt mà bán giá cực rẻ để chiêu hàng. Vậy ngài nào muốn dùng thứ gì xin mời lại mua ngay kẻo hết hàng đẹp.

Các thứ laine may complets và pardessus, tuyệt mohair soie để may áo đi mưa, có nhiều màu rất nhã, xin các ngài chiếu-cố cho.

Kính cáo
NAM-THỊNH, Tailleur
SOIERIES NOUVEAUTÉS
6, Rue des Cantonnais, Hanoi

2015

Các ông chủ-nhà, các ông thầu-khoán và các ông buôn-bán !

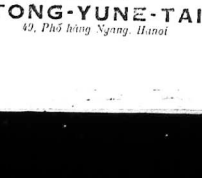

Các ông nên xem cả các hạng sơn, chỉ có thứ này là tốt hơn cả, bền hơn cả; vì thứ sơn STANDARD này là thật sơn tây của những tay *chuyên-môn người Pháp-pháp* chế ra.

Nên hỏi giá ở « *Société Française des Couleurs et Peintures Métalliques STANDARD* », **Julien & Fortin**, số 8, đường Gia-Long, Hanoi.

2063

Kính nhất hợp thời

GỌNG VÀNG VÁNH ĐỒI-MỒI
Cả cước mỗi cái 3$50 và 2$50
Hộp bằng alluminium 0$70
BÁN TẠI :
TONG-YUNE-TAI
49, Phố hàng Ngang, Hanoi

2...

Savon Cadum
Để rửa mặc và tắm.

Savon thường làm hoặc nhiều muối, hoặc dầu mỡ không được trung sạch cũng nhiều món độc khắc làm cho nước da mất sự mịnh của nó.

Muốn biết savon tốt hay là xấu thì lấy chân lưỡi mà thử nó. Nếu nó chắc cũng làm cháo lưỡi nồng, thì savon đó làm nhiều muối, chẳng nó phải làm dầy nước da.

Savon Cadum bào chế một cách kỹ lưỡng và trong sạch; chẳng những là nó làm cho nước da trở nên mịnh, mà lại làm cho tỉ chơn long được khoẻ khoắn.

Trong mình ta đều có tỉ theo chơn long, nếu những tỉ ấy bị bọ-bẩm bịch lại, thì nó mọc ra u, nhu cùng mình.

Bọt và nước Savon Cadum thấm vào chơn long, rửa đỗ nhơ-nhớp mà làm cho cái da của ta được khoẻ khoắn và mình luôn luôn.

Dùng Savon Cadum lấy làm lịch kiếm, gì người ta dùng nó không bỏ cho nào, mà lại lấy làng hết cục savon thường.

Giá mỗi cục Savon Cadum là hai quang.

VIỆC KINH-ĐÔ

Ngày lễ Tiên-thọ Ngày 27 tháng ba (12 Mai) là ngày lễ Tiên-thọ, trước ngày ấy và sau ngày ấy, suốt ba ngày đêm tại Kỳ-đài và các nhà-thờ hàng thành nội ngoại đều trương-đăng kết-thể.

Ngày chính ngự Hoàng-thượng suất thần-đình đến Tiên-cung thiênbản rồi thời có thiết yến tại nhà Duyệt thị để ban cho đình-thần vũ-yến.

Các nghi chú thuốc về đại lễ kỳ này định bắt cả vì Hoàng-thượng thánh-thể có vi-hòa.

Ông Trần-quang-Nghiêm tại Huế. — Ông Trần-quang-Nghiêm là phó Hội-trưởng hội Khuyến-học và hội Công thương Nam-kỳ ra Hà thành mới trở về Huế hôm 1 Mai. Ông đi khảo cứu về việc đang hợp thống Tam kỳ thống nhứt để làm một phụ tử đến Việt-Nam và sự liên lạc việc công thương trong Tam-kỳ, thay mặt cho hai hội kỳ.

Trong mấy hôm ông đến Huế đã có đi tại thăm viếng các nhà học thức văn-tới và đã có xin phép quan Khâm-sứ để mở cuộc đi đến thay-lễ về hai mục đích đã kể trên tại nhà hội Quảng-trị ông lại vào yết cụ lớn Thân đại thần Học-bộ thượng-thư để tỏ cái mục đích của ông qui hướng.

Lúc ông tận điền thuyết thời trong mình người lắm và phải bệnh chỗi nước, nên đã vào nhà thương Huế điều trị.

Ai ăn cắp bào? — Tiếng «ăn cắp» nghe hơi thô quá, vì sao mà nói đến tiếng ấy? bởi vì ai đã phạm đến tiếng ấy lỉ là cái việc làm đã là một đi đàn-gian-tham cách đê liện cho nên mới nói đến tiếng ăn cắp — Số là đã mấy lâu nay ở Huế có lắm người mua báo về xem mà cứ bị mất hoài. Báo chữ Hán chữ Pháp, chữ Quốc-ngữ, chữ các thứ tạp-chí đều bị mất luôn. Người mua hai bị mất một, hoặc có khi mất luôn cả hai, lắm kẻ chỉ mua một số mà trong một tuần chỉ nhận được hai ba tờ là cùng có khi cả tuần mất hẳn chẳng biết vào đâu mà nói.

Như thế chẳng phải có người ăn cắp thì lấy đi chăng, lấy về xem chơi hay

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài quyết hảo hãy rằng : tiền mua báo thì phải trả từ-rốc và cáo hiệt qui tang nào mua thì gửi tiền cho bổ hỷ ông có tiền gửi theo giấy mua thì bản quản không trả lời. Mua báo thì tính từ rằm hoặc mồng một tháng tây trở đi cho xong giải tập.

Nhân dịp này ta nên cảm ơn quan chân Mouleay là hội-trưởng của hội đã khéo trù tính mà tổ-chức ra cuộc vui lý và thứ nhất là cái công ngài đã luyện tập cho bọn hát à-đào hát giọng trong ta, vì ngoài này lối hát à đào, điệu hát và khổ-phách khác lắm. San ta lại mong rằng đến ngày mồng hai tháng năm ta này tức là ngày Hưng-quốc khánh-niệm hội sẽ sửa một cuộc vui cho long-trọng hơn vì đấy mới là ngày kỷ-niệm mà dân Annam ta không ai không phải ghi nhớ vậy.

Nguyễn-trọng-Thuộc lại cảo

ĐÍNH

Việc bưu-điện ở chốn thôn quê. Bản quan có tiếp được thư của mấy ông ở gần Kép phàn-nàn rằng thư từ ở các nơi gởi đến nội nơi chậm lắm. Lại có ông ở Cẩm-sơn hỏi rằng lệ báo gởi chỉ mang đến ga mà thôi, hay có phu trạm mang tận nơi? Ông ấy nói : mua báo vẫn phải cho người ra ga lấy, nếu chậm chỗ người ra thì đến hàng tuần-lễ mới tiếp được. Mà lắm khi cho người ra lấy, thấy đợi tạ ơn thì báo bỏ phu trạm, phu trạm thì bảo hỏi thẻ ở đội-trạm, thẻ là lời-thời rắc rối. Việc ấy thường nỗ Bưu-điện cũng nên chiếu điều lại, cho việc gởi thư tin ở chốn nhà quê được nhanh chóng hơn tại phải.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANHHOÁ

Lại chó dại. — Tối hôm 12 Mai có một người dân bà mang một đứa con trai 7 tuổi ở phố Cửa-hậu đến nhà thương xin chữa cho vì mắc phải bệnh chó dại cắn phải từ hồi tháng mười tá năm ngoái, mà hồi đó không ngờ rằng là chó dại, bây giờ tự nhiên thấy nó lên con mới biết là chó dại cắn. Quan thầy thuốc xét ra đã quá dã rồi không tài nào mà chữa được nữa. Đến sáng hôm sau quả nhiên thằng bé ấy chết.

Hỏi người mẹ nó ấu bế nó và một đứa con 12 tuổi nữa, cùng nằm ngồi với đứa bị chó dại cắn chết ấy, nên quan thầy thuốc đã cho ra nhà thương Hanoi mà điều trị.

Chứng chó dại cắn thật là một sự ghê gớm và rất nguy hiểm mà người mình phần nhiều không có phòng bị, cứ thị thường, bao giờ nước đến chân mới nhảy thì tài nào mà cứu được nữa.

Vậy bà con ta có thấy ai bị chó cắn thì cũng nên khuyên họ phải đến nhà thương mà xem có phải là chó dại không.

PHÒNG-THĂM-BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thương thọ đã nội đẳng Bác-đâu hội-thành.
Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh viện Tunis, Fes, Rabat, Casablanca Port-Said ai-cập Huế.
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai
Giờ khám bệnh : Buổi sáng 7 giờ đến 8 giờ — chiều 14 — đến 17 —
KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần
XIN GIẤY LÀM CHỨNG : Giá 1 $ 50
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 32, GIÁP bởi số 236
2016.

祥和裕
YU-WO-TSEONG
Grand magasin de soieries Chinoises et Annamites
VENTE EN GROS
48, Rue des Cantonnais, 48
Hanoi (Tonkin)
TÉLÉPHONE N° 256
Bản-hiệu kính cáo thời hàng Tàu về hàng Ta : hàng bền bành, không bền lỉ mà không giá kiểu mẫu đi các nơi.
Hàng Tàu có những kiểu Trung-hoa làm ra, cho nên quí khách mua được giá rẻ vì bán các kiểu khác, vì các kiểu đó con phải buôn lại của bản-hiệu; nếu quí khách mua của bản-hiệu, thật là buôn lại gốc, bán tại ngọn. Vậy xin nếu quí-khách chiếu-cố một lần thời, giá rẻ.
MUỐN BUÔN : Các thứ hàng thật tốt thật trắng ai có xin gửi mẫu lại, bản-hiệu xin giá gửi rẻ con.
Nay cáo-bạch
2010 YU-WO-TSEONG

TIỂU-THUYẾT
BA NGƯỜI NGỰ-LÂM PHÁO-THỦ

(Lịch-sử tiểu-thuyết nước Pháp)
Soạn-giả : **Alexandre DUMAS**
Dịch-giả : **NGUYỄN-VĂN-VĨNH**

Mỗi tập (32 trang) 0$15 (tiền cước 0$08)
Toàn bộ (24 tập) 3.00 (tiền cước 0.35)

Ai mua xin gửi thư và mandat cho :

M. BÙI-XUÂN-THÀNH
Quản-lý nhà in Trung-Bắc-Tân-Văn
61-63, Rue du Coton, 61-63
HANOI

·MỚI XONG

·Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!·

Do Võ Phú Hùng Cung Cấp Qua Lưu Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường

Mua một cái kính này, xin biếu một « LỌ NƯỚC HOA »

BÁN TẠI HIỆU :

LY-SENG-BAO

42, Phố Hàng Bồ, Hanoi.

2 52

Xin xem viết thư nhờ Hiệu biếu thứ Bản-hiệu sẽ gửi ngay đến tận nơi các quý-khách ở đã biết các quý-khách xem, các quý-khách có viết thư xin đính là có thể theo phiếu để đến các Catalogue đã gửi đi và để Hiệu đã phải đi gửi nữa.

LƯU-BÁ-VI, Propriétaire

VĨNH-XƯƠNG

56, Rue Felloneau (tức là phố Lò-sũ, Hanoi

2041 Téléphone N° 218

Hỏi bạn hút thuốc lá

Bất cứ người bán-quốc hay là người Trung-hoa

Nên hút thuốc lá hiệu **CORONA** của Công-ty thuốc lá Đông-pháp làm ra chỉ để riêng cho hiệu **GUIONEAUD Frères** bán.

Thuốc lá ấy cuốn tinh bằng thuốc bến nước Algérie đem sang, giọng ngon mà lại thơm. Hút thuốc ấy không hại phổi.

Hút thuốc lá cuốn rồi và thuốc lá dơi hiệu **CORONA** không bo bao giờ.

Không cứ người khỏe, cả người yếu mệt hút thuốc lá hiệu **CORONA** cũng không thấy khó chịu trong tì-vị.

Các bạn hút thuốc lá nên có ý nhận ra rằng thuốc ấy cuốn vừa to mà giá lại rẻ.

BÁN TẠI :

GUIONEAUD Frères

HANOI — HAIPHONG

3052

興同 梁

Kính trình để các quý khách biết cho rằng : Bản-hiệu chúng tôi vừa chuyển cửa về ngày rằm hoàn này, đã ngoài hai mươi năm nay, nghề làm xổi ngày càng thêm xác thêm ra, lại chịu cải-cách các kiểu vông, nhẫn, hoa-tai, khuy-bọ, dây đeo cổ, quả-tim, vàu vàu, trông rất là thanh nhã. Theo hợp thời thượng các quý khách tiện dùng, nhân dịp sắp ngày tết Cả đến nơi, bản-hiệu mới mượn được mấy tay thợ rất khéo ở Bongkong sang và mới có sang các thứ mặt kim cương, nhẫn nhẫn... ngọc-thạch, ngọc lợn, kim sa, hổ-phách, san-hô, mi-rào, và mặt ngà các vàn nữa, đủ cả các thứ, và mới có sang nhiều kiểu vàng, kiểu nhẫn mới cũng ra, trông rất là ngoạn mục

Xin một các quí khách quý bộ lại xem, đủ mua hay không, bản-hiệu lấy làm cũng có người đi thừa tiếp các quí-khách, rất là trọng thể

LƯƠNG-THONG-HING

Bijoutier

61, Rue de la Soie, 61, (Teinkie) HANOI

2024

NAM-HƯNG-THÀNH

15, Rue des Cuisses, 15

(Phố Hàng-Hom)

HANOI

Kính trình các quý-khách biết cho rằng : Bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên nghề làm sơn vẽ theo lối Nhật-bản, và lối Annam như là các thứ khay, hộp, trạp, quả, vân vân. Các thứ đồ nét như hoành-phi, câu đối, cuốn thư cũng các thứ tranh cảnh bằng sơn vẽ vào kính hay là vào vải và các thứ ghế bàn uốn bằng song làm dùng kiểu chắc chắn, cẩn-thận sơn bền mùi trông rất nhã.

Hàu-hiệu bán buôn và bán lẻ ; Lại có bán đủ các thứ hàng Saigon hàng tốt, hạ giá hơn các nơi.

Các quý-khách ở xa muốn mua, gửi giấy về hàu-hiệu xin tính giá phải chăng và gửi hàng theo cách lĩnh hóa giao ngân. (Louire remboursement).

Xin các quý-khách chiếu cố.

2057

KỲ TÊN KHÔNG HỎ

Bản quán xin các người mua báo khi có việc gì viết thư đến hỏi báo-quán, thì cho biết cái tờ in ở từ giấy gói bao, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quên ấy, để cho người làm để lưu kiểm. Các các người thường hay kỳ tên vẫn tắt, hoặc thêm quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết gửi trả thư lời

Đ ối ai biểu thuốc bệnh tinh (lậu và giang-mai) ở đâu hay ? Ngài nào bị dù lâu hay mới, nên dùng thử thuốc của hiệu TỪ-NGỌC-LIÊN, số nhà 40, phố Principale ở Đáp-cầu, vì thuốc của bản-hiệu hầu khắp các nơi đều biết tiếng, đã mau khỏi bệnh lại chẳng tốn tiền và không hại sinh-dục.

Giá mỗi lọ độ hơn một đồng cả cước.

2022

LÒ RƯỢU HOMMEL

Vô-danh công-ty, vốn có 1.000.000 quan tiền tây

Tổng-cục số 110, phố HÀNG TRỐNG HANOI

Rượu bia thượng hạng theo cách vệ-sinh

Có thường ngâm nước đá sẵn

Đóng chai lớn

Đóng chai nhỏ

RƯỢU BIA HOMMEL

ĐẠI-BIỂU :

Ở tỉnh Haiphong là ông Denis Frères

Ở tỉnh Yunnan là ông Hock-Guine-Seng

Hàng rất ngon và giá hạ hơn cả.

Ai muốn đặt hàng thì cứ gửi thơ đến Lò rượu Hommel, Vô danh công-ty ở Hanoi, phố hàng Trống, số 110.

3055

Đó rầy lại sắp đến mùa bức nóng, và lại sắp sinh ra những bệnh ngoài da bệnh ngứa, bệnh lở vân vân... cũng là bệnh đau xương và bệnh đau mạch máu.

THUỐC DÉPURATIF SENSAL

là một thứ thuốc chế riêng để dùng cho người xứ nầy ngày nay thực là một thứ thuốc độc nhất vô song, để trị các bệnh ấy.

Cũng lại một thứ thuốc thần hiệu để trị bệnh giang mai kinh niên hoặc mới mắc.

Hiệu Bào-chế E. CHASSAGNE.

59, phố Paul Bert, trước cửa hiện Đò-da trông sang, Hanoi

HỠI CÁC NGƯỜI MẮC BỆNH TRĨ, nếu các ông đã dùng đủ các môn thuốc rồi mà cũng không thấy gì hiệu nghiệm thì hãy thuốc bởi **POMMADE ROYER**, dùng độ ngày tập thuốc sẽ thấy chuyển khỏi liền.

Ở Paris bán tại hiệu bào chế ROYER, 235, R. St Martin.

Ở Hanoi bán tại hiệu Ste. CHASSAGNE

PHAN-ĐỨC-THÀNH

HANOI — 2, Rue des Cantonnais, 2 — HANOI

GRANDS ARRIVAGES :

Soieries Chinoise, Française, Tonkinoise et diverses étoffes

GROS & DÉTAIL

MỚI ĐẾN bổ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng người Bắc và các thứ vải, vân vân. Lại có may quần áo ta và quần áo tây đủ các lối

Bản-hiệu lại có bán nước diệp Vĩnh-Thịnh Long chính hiệu nữa.

華 PAO-VA 實

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

寶華 八廿 牌門 舖行 內河 京東

Chúng tôi kính trình các quý khách biết rằng may chồng tôi mới có sang : 1° Một bọc đồ ngà rất tốt như là quả cầu chơi rông, vòng, điếu bát chuỗi hồ, điếu, vân vân.

2° Một bọc nhiều kính đủ các thứ mặt, mắt đeo, mặt trăng, mắt vàng, mắt mèo là cây, vân vân. Lại có cả nữa là gương bằng vàng tây, gương bọc vàng, gương đồi mồi, vân vân, quả xuân đến ba mà đeo nương nhờn kính này thì hợp phép vệ sinh lắm lắm.

3° Một bọc đồng hồ quả quít đeo tay, đồng hồ con chuông, đồng hồ báo thức, đồng hồ chăm-cám vân vân.

4° Một bọc chân sứ đồ sứ, lọ sứ, bát sứ, bộ sứ để thờ-tiên hay là bầy cảnh cũng được và tủ bình vân vân

5° Một bọc đồ mỹ thuật ở Bắ kinh sang

Các thứ hàng mới sang kỳ này có kê trên đây chúng tôi xin bán hạ giá, mong cậy các quý khách chiếu cố cho thì chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm lắm.

Cần các đồ sứ trang, chân bàn, ngọc ngà, vàng thì không kể, chắc các quí-khách cũng đã tường cả rồi.

Cần-cáo

HIỆU PAO-VA

Phố Hàng Bồ, số phố 28, Hanoi.

2023

SB 149

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này đang tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thảo xưa soạn ra. Soạn theo lối dân-tự, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-BỖ-MỘC dịch thuật

Hàng-hậu nghe nói, tức thì quì xuống, khóc mà tâu với thái-hậu rằng

— Muôn tâu thái-hậu ! Việc này thần-thiếp chưa hiểu ra làm sao. Nghe nói năm xưa thần-thiếp lâm-sản cũng chẳng biết gì. May nhờ có thái-hậu và công-chúa nuôi nấng trông nom cho mà ngày nay mẹ con lại được cùng nhau sum-họp. Cái ơn sâu ấy biết lấy chi báo đáp, chỉ xin khấu trời cho thượng-hoàng mau mau về triều. *Mạnh-lệ-quân* vương-phi chữa thuốc cho thần-thiếp, hàng mấy năm trời, quả bao khó nhọc, mà *Hoàng-phủ* Tương-vương thì đem đứa con nhỏ đi tìm thượng-hoàng, cũng là một người trong thần hiếm có xưa nay vậy. Muôn tâu thái-hậu ! Vì hai mẹ con thần-thiếp mà để đi-lụy đến thánh-thượng, ngày nay thần-thiếp muôn xin thái-hậu hiếm-trắt thần-thiếp *giu* lãnh-cung, mà ân-xá cho thánh-thượng. Còn cha mẹ thần-thiếp bây giờ hiện đang ở trong ngục thất, nhưng đạo làm tôi phải liều thân báo nước, sống chết cũng xin nhờ lượng chí-tôn.

Gia tường công-chúa thì gạt nước mắt mà tìm lời khuyên-giải, vừa can thái-hậu, vừa dỗ *Mạnh-lệ-quân* vương phi. Các cung-nữ đứng xung quanh, ai nấy cũng đều ngậm ngùi thương-xót vậy.

Hàng-hậu cái đầu lạy tạ thái-hậu, hoàng-tử với qui ở bên. *Hàng-hậu* nói :

— Muôn tâu thái-hậu ! Năm xưa con đang trong cửa mẹ-hoàng, lâm-sản cũng chẳng biết gì. May nhờ có thái-hậu và công-chúa nuôi nấng trông nom cho mà ngày nay mẹ con lại được cùng nhau sum-họp. Cái ơn sâu ấy biết lấy chi báo đáp, chỉ xin khấu trời cho thượng-hoàng mau mau về triều. *Mạnh-lệ-quân* vương-phi chữa thuốc cho thần-thiếp, hàng mấy năm trời, quả bao khó nhọc, mà *Hoàng-phủ* Tương-vương thì đem đứa con nhỏ đi tìm thượng-hoàng, cũng là một người trong thần hiếm có xưa nay vậy. Muôn tâu thái-hậu ! Vì hai mẹ con thần-thiếp mà để đi-lụy đến thánh-thượng, ngày nay thần-thiếp muôn xin thái-hậu hiếm-trắt thần-thiếp *giu* lãnh-cung, mà ân-xá cho thánh-thượng. Còn cha mẹ thần-thiếp bây giờ hiện đang ở trong ngục thất, nhưng đạo làm tôi phải liều thân báo nước, sống chết cũng xin nhờ lượng chí-tôn.

Hoàng-tử nghe nói, cũng nức nở khóc mà xin theo mẹ vào lãnh-cung, khiến thái-hậu không thể cầm nước mắt cho được. Giọt chảu lã chã, nỡ thảm mỹ lần lâu bào.

Mạnh-lệ quân vương-phi tâu với *Hùng-hậu* rằng :

Muôn tâu hoàng hậu ! Việc này thái-hậu không đem tự quyết, tất phải đợi thượng-hoàng về triều. Nếu thượng-hoàng chưa về thì không thể nào ân xá cho thiên-tử được. Lẽ nghĩa chung của thiên-hạ, pháp luật chung của tổ-tôn, thái-hậu dẫu cao qui nhưng cũng không thể vượt lẽ-nghĩa và bỏ pháp luật vậy. Hoàng-hậu chớ nên tâu xin nữa mà khiến thái-hậu thêm đau lòng. Và hoàng-tử đã vào đây, quyết không nên ra về, chỉ nên tâu thái hậu cho ở với *Hùng-bình* công-chúa.

Mạnh-lệ-quân vương-phi lại bảo các cung-nữ rằng :

— Các con hầu-hạ đã lâu năm, trải bao khó nhọc, chẳng bao lâu nữa thượng hoàng về triều, thái-hậu sẽ trọng thưởng cho các con. Vậy công việc trong cung, các con chớ nên tiết lộ mà có tai-vạ.

Các cung-nữ nghe nói, đều vui lòng xin vâng mệnh. Thái-hậu thở dài mà phán rằng :

— Ngày nay ta khóe mãi cũng khó nước mắt thôi thì các ngươi cùng ngồi cả lại, để ấu yếm nói chuyện cho đỡ buồn.

Bấy giờ hoàng-tử bái yết *Hùng-hậu* xong, lại bái-yết *Mạnh-lệ quân* vương-phi. Thái-hậu truyền gọi *Chu-vương* và *Hùng-bình* công-chúa đến để làm lễ tương kiến.

Nội-giám bày tiệc, thái-hậu ngồi trên nhất, *Hùng-hậu* và *Mạnh-lệ-quân* vương-phi ngồi hai bèn. Hai bà công-chúa ngồi tiếp thái-hậu. *Chu-vương* thì cùng hoàng-tử ngự yến ở thiên-sảng.

Bấy giờ hoàng-tử đã hơi biết lễ pháp, trong khi ăn tiệc, đối đáp nhiều câu rất dị-kỳ. *Chu-vương* năm lấy cũng mới 15 tuổi. Hai bên cùng nhau trò-chuyện, thật đã ý hợp tâm đầu.

Khi tiệc xong *Gia-tường* công-chúa cáo-từ xin về, lại đệ trình cái rổ thuốc và cái áo lót mình có mấy hàng thổ-bút của thái-hậu năm trước. *Hùng-hậu* trông thấy, đau lòng đứt ruột, vừa đọc vừa khóc.

HỒI THỨ XII

Lại nói chuyện bà *Mai thái-phi* theo con là *Triệu-vương* đi thụ phong ở *Hà-nam*, nghĩ đến thượng hoàng và thái-hậu, vẫn ngày đêm nhớ mến, không thể nguôi lòng, nhưng việc rèn tập học nghiệp cho *Triệu vương* thì bà rất là nghiêm khắc.

Quan tán-thiện ở phủ *Triệu-vương* tên gọi *Lưu-qui*, tức là con một người tiền thiếp của *Lưu-khuê-bích* trước tên gọi *Đậu hàm-hương*. Bà *Đậu-hàm-hương* không cho con tập võ-nghệ, bắt phải chuyên nghề kinh-sử, sau thi đỗ vào tòn lâm-lâm.

Thượng-hoàng thấy *Lưu-qui* là người luyện đại lĩe-thành, vừa có học thức, vừa có phẩm-hạnh, mới dâng làm chức sư-bảo để dạy *Triệu-vương*.

Lưu-qui thông hiểu thiên-văn địa-lý, *Mai thái-phi* vẫn có lòng kính-trọng, thường-tứ rất hậu, bao nhiêu chỉnh sự trong phủ, đều giao cho *Lưu-qui* chưởng-quản. Lại thường sai người tr ệu bà *Đậu hàm hương* vào trong cung để nói chuyện.

Triệu-vương chính-phi là *A-lạp-thị* nhan-sắc xinh-đẹp lại có học-thức, tính vốn hiền-hiếu, vẫn cùng *Triệu-vương* ngày đêm hầu-hạ *Mai-thái-phi* không hề tỉ-nỗi chút nào.

Đến khi nghe tin thượng hoàng bỏ đi thì *Mai thái-phi* và *Triệu-vương* đều kinh-hồn tán đởm, ngày đêm khóc-lóc, kể sao xiết nỗi thương tâm.

Triệu-phi (tức là *A-lạp-thị*) hết sức khuyên can, bấy giờ mới hơi nguôi con sầu-thảm thì lại nghe tin *Hùng-hậu* bị biếm trắt, toàn-gia *Hàng vương* phải vào ngục-thất và tin *Phi-giao* hoàng-hậu lên cầm quyền-chính thì bà *Mai-thái-phi* lại giọt lệ chứa-chan.

Bấy giờ *Triệu phi* sắp đến kỳ lâm-sản, công việc trong cung chẳng có gì chỗ-trương. *Lưu-qui* thấy vậy, lòng-cuồng không biết làm thế nào, mới về thuật chuyện với mẹ là bà *Đậu-hàm-hương*, để nhờ mẹ vào cung khuyên bảo bà *Mai-thái-phi* đừng khóc-lóc mãi.

Lưu-qui nói :

— Thầu-mẫu ơi ! thân-mẫu nên vào cung mà khuyên thái-phi phải giữ-gìn thân-thể. Để đành rằng việc ngoại con xin hết sức, nhưng việc trong thì phần nhiều trông-cậy ở thái-phi Nếu thái-phi cứ ngày đêm khóc-lóc, *Triệu-vương* cũng thương xót mà bỏ cả học-hành thì con không biết làm thế nào cho được.

Bà *Đậu-hàm-hương* nghe nói gật đầu, rồi thở dài mà than rằng :

— *Lưu-qui* con ơi ! Hồi tháng trước ta có vào bái-yết thái-phi, thái-phi khóc-lóc kể những nỗi thương-tâm, ta khuyên-giải mãi mà thái-phi không nghe. Nay ta vào can, vị-tất đã có công-hiệu.

(Còn nữa),

Le Gérant NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Luate

Năm Thứ MƯỜI MỘT — 30 Tháng 1847 MỖI SỐ : 0$03 NGÀY THỨ SÁU 18 MAI 1923

Trung Bắc Tân Văn